

Učenost a „mnohovědění“

České slovo „učenec“ nebo „učenost“ vlastně poukazuje na to, že jde o někoho, kdo se hodně „učil“, kdo toho tedy (snad) hodně ví, hodně zná a pamatuje – ale to za tím „učením“ zůstává trochu skryto a jakoby pozadu. V běžném hovoru se to málo cítí a málokdy se o tom uvažuje. Komenský v Labyrintu zesměšňuje ty, co si své „vědomosti“ nosí v krabičkách nebo bedýnkách na břicho (najít!), ale řekněme si upřímně: jaký je rozdíl mezi těmi, kdo si různé jednotlivé (a nesouvislé) vědomosti nosí v hlavě, a těmi, kdo si je napíše na lístečky a dají nahodile do krabičky? Kartotéka jen napomáhá paměti, rozšiřuje ji – je to vlastně plod vynálezu písma, který se obvykle považuje za velmi významný pro rozvoj vzdělanosti. Kartotéka není směšná proto, že by snad lidé měli správně mít všechno uloženo v hlavě, ale leda proto, že v ní není pořádek, systém, že v ní její majitel málokdy najde právě to, co potřebuje. Pokud kartotéka funguje, je nepochybně velkou pomocí každému, kdo si chce zachovat mysl volnou pro promýšlení nových věcí. A pokud ten pořádek chybí naopak také v hlavě, veškerá paměť – a to včetně té v kartotékách – je prakticky k ničemu.

(Písek, 091227-1.)